

โครงสร้างการผลิตและตลาดภาคเกษตร

ระบบที่เชื่อมโยงกัน และเงื่อนไขที่อาจก่อให้เกิดการบิดเบือนตลาด

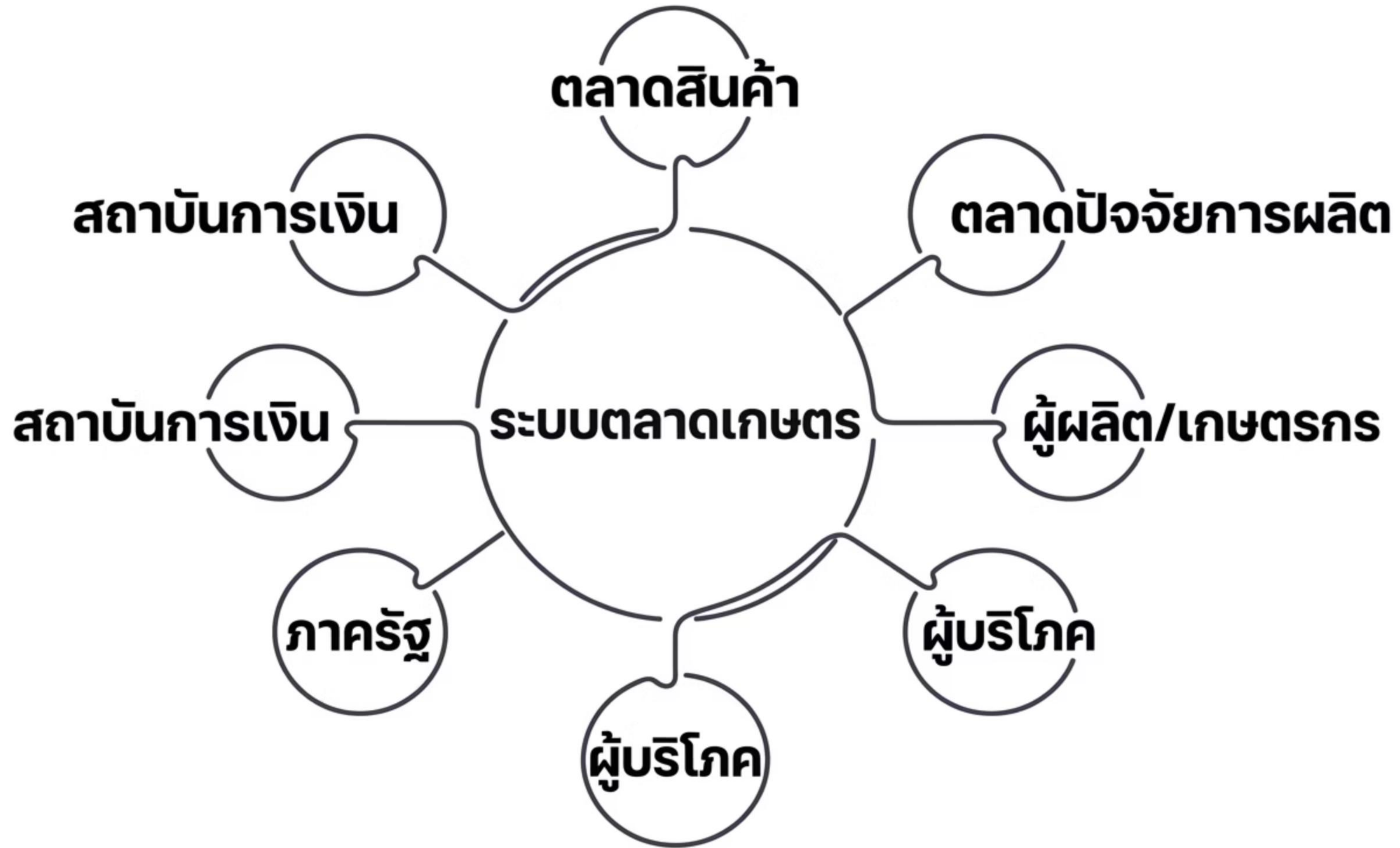
เศรษฐศาสตร์เกษตร

นโยบายตลาด

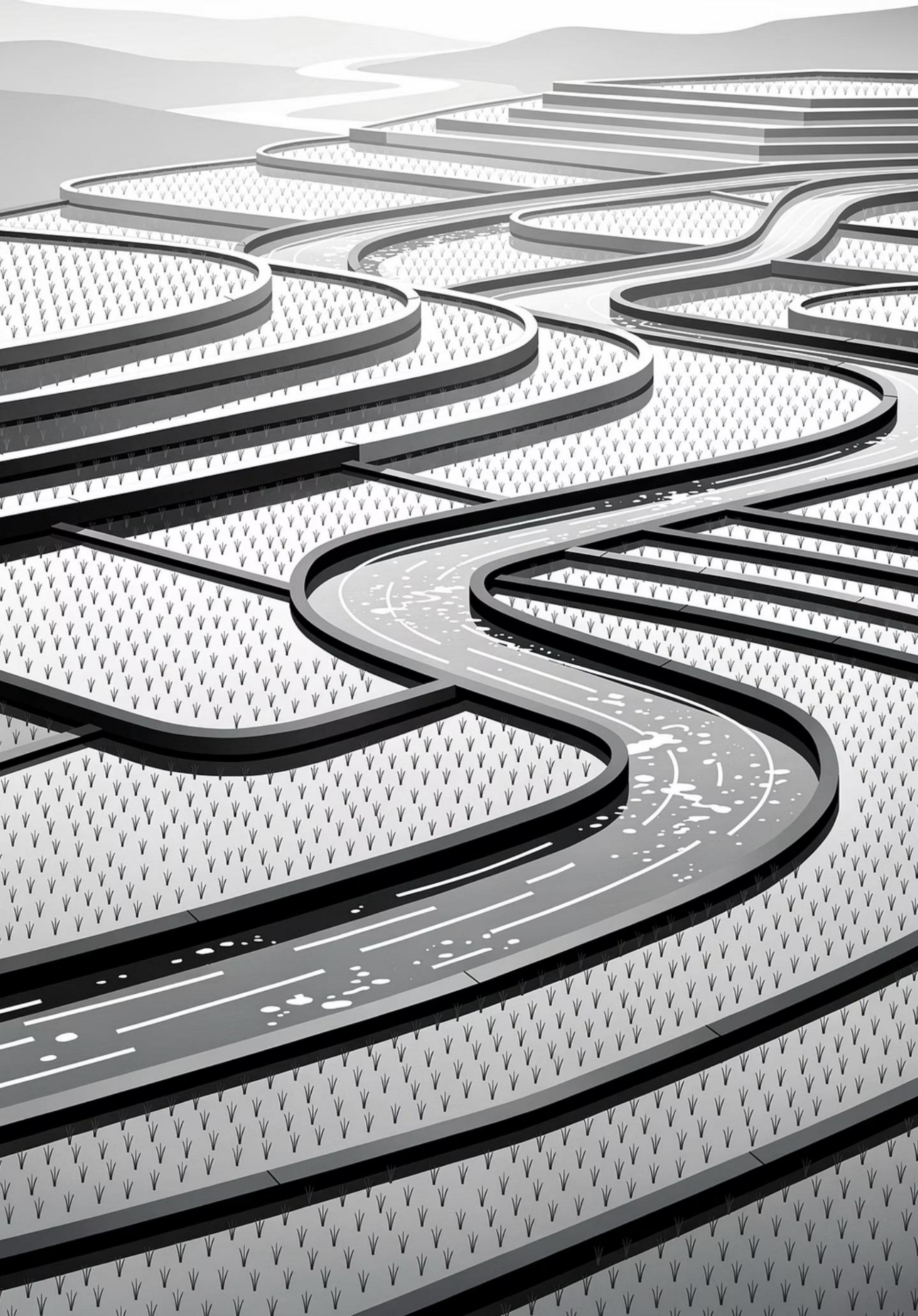
ห่วงโซ่อุปทาน

ภาพรวมของระบบตลาดเกษตร

ตลาดภาคเกษตรไม่ได้ประกอบด้วยเพียงผู้ซื้อและผู้ขาย แต่เป็นระบบที่ซับซ้อนซึ่งมีองค์ประกอบหลายส่วนเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่นทุกส่วน ส่งผลต่อราคา ปริมาณ และการกระจายผลประโยชน์ในห่วงโซ่การผลิตและการตลาด

“การทำความเข้าใจโครงสร้างของระบบนี้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการวิเคราะห์นโยบายเกษตรที่มีประสิทธิภาพ”

การไหลของสินค้า คุณค่า และเงินทุน

การไหลของสินค้าและคุณค่า

- คุณภาพและมาตรฐานสินค้า
- ความปลอดภัยทางอาหาร
- คุณค่าทางโภชนาการ
- การรับรองและตรวจสอบย้อนกลับ

การไหลของเงินทุนและความเสี่ยง

- ต้นทุนการผลิตและโลจิสติกส์
- ผลตอบแทนในแต่ละขั้นของห่วงโซ่
- การกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ
- สภาพคล่องและการเข้าถึงสินเชื่อ

ทั้งสองกระแสนี้ไหลผ่านทุกขั้นตอนของห่วงโซ่ตั้งแต่ไร่นาจนถึงมือผู้บริโภค และความไม่สมดุลในกระแสนี้สามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความเป็นธรรมของระบบโดยรวม

บทบาทของภาครัฐและสถาบันการเงิน

ภาครัฐ: กำกับดูแลและส่งเสริมการแข่งขัน

บทบาทหลักของภาครัฐคือการออกแบบกฎระเบียบที่ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม ลดการบิดเบือนตลาด และทำให้ทรัพยากรของประเทศถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ไม่ใช่เพียงการควบคุมราคาหรือแทรกแซงตลาดโดยตรง

สถาบันการเงิน: สภาพคล่องและต้นทุนทางการเงิน

สถาบันการเงินกำหนดสภาพคล่อง ปริมาณเงิน ต้นทุนทางการเงิน และการเข้าถึงสินเชื่อ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจผลิต ลงทุน เก็บรักษา ขนส่ง และจำหน่ายสินค้าเกษตรของผู้ผลิตและผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่

ทำไมตลาดเกษตรกรจึงไม่ใช่ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ?

ในทางปฏิบัติ ตลาดสินค้าเกษตรและตลาดปัจจัยการผลิตมักมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ทำให้เกิดอำนาจตลาดและการบิดเบือนราคา โดยปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากเจตนาเอาเปรียบเสมอไป

- **ความได้เปรียบเชิงโครงสร้าง**

ผู้เล่นบางรายมีสถานะเชิงโครงสร้างที่ได้เปรียบจากการควบคุมโครงสร้างพื้นฐานหรือช่องทางสำคัญ

- **ต้นทุนธุรกรรมสูง**

ต้นทุนในการค้นหาคู่ค้า ตรวจสอบคุณภาพ และบังคับใช้สัญญา ทำให้ตลาดทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

- **ข้อมูลที่ไม่สมมาตร**

ความไม่สมดุลของข้อมูลระหว่างคู่สัญญาทำให้ฝ่ายที่มีข้อมูลน้อยกว่าอยู่ในฐานะเสียเปรียบในการเจรจา

- **สัญญาผูกพันและโลจิสติกส์คอขวด**

การผูกพันผ่านสัญญาเชื่อมโยงและคอขวดด้านโครงสร้างพื้นฐานจำกัดเสรีภาพในการเลือกตลาดของเกษตรกร

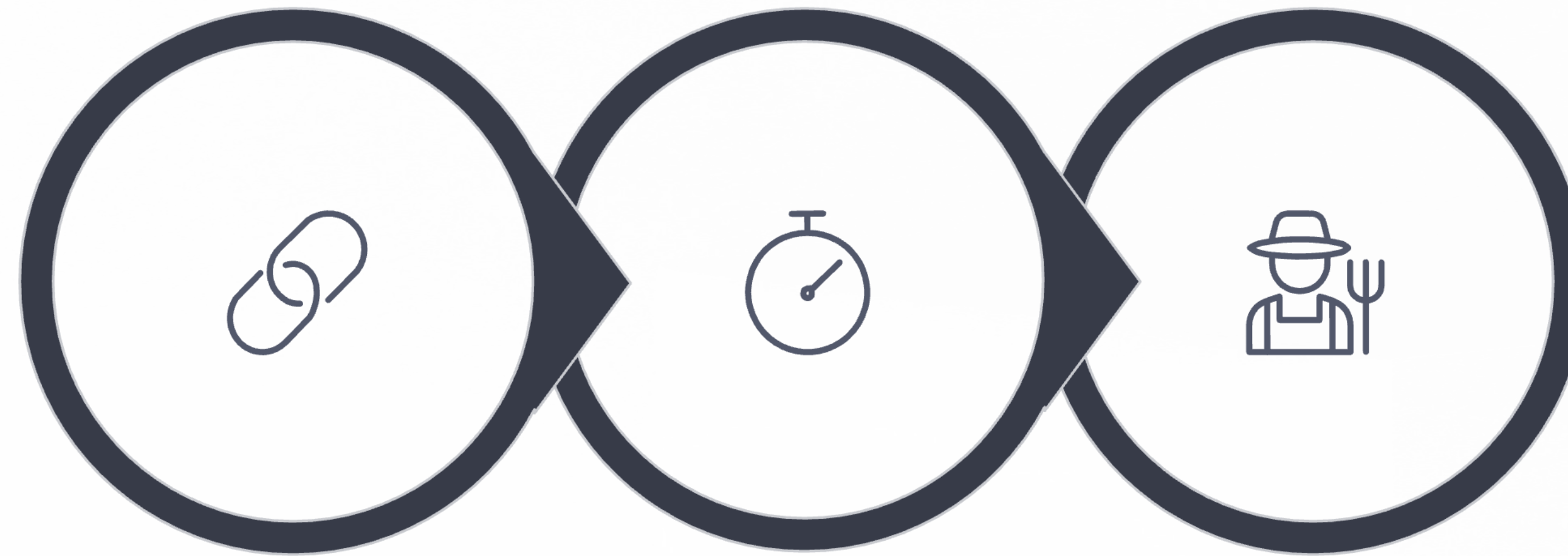
กรณีศึกษา

ตลาดผลไม้ไทย : โครงสร้างหลายชั้น ของการบิดเบือนราคา

ปัญหาราคาในตลาดผลไม้ไทยไม่ได้มีเพียงลักษณะผู้ซื้อน้อยราย แต่เป็นโครงสร้างที่ซับซ้อนหลายชั้น
ซึ่งสามารถทำให้ราคาบิดเบือนได้ แม้ไม่มีการฮั้วหรือการกดราคาอย่างเปิดเผย

คอบวดโครงสร้างพื้นฐานและอำนาจต่อรองของเกษตรกร

ผู้รับซื้อครบวงจร

สินค้าบูดง่าย

เกษตรกรอ่อนแอ

เมื่อผู้รับซื้อเชื่อมโยงกับคอบวดสำคัญ ได้แก่ ห้องเย็น โรงคัดบรรจุ รถขนส่ง แรงงานตัดคัด คอนเทนเนอร์ และช่องทางส่งออก เกษตรกรที่ต้องเร่งขายก็แทบไม่มีทางเลือก และต้องยอมรับราคาที่ถูกกำหนดจากฝ่ายที่ควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน

ระบบคัดเกรดและสัญญาเชื่อมโยง: กลไกที่มองไม่เห็น

การคัดเกรดที่ขาดมาตรฐานกลาง

หากมาตรฐานการวัดคุณภาพไม่เป็นหนึ่งเดียว การตัดเกรดกลายเป็นเครื่องมือปรับลดราคาซื้อขายโดยไม่ต้องประกาศกวดราคาโดยตรง ผู้ผลิตไม่มีหลักเกณฑ์กลางที่ตรวจสอบหรือโต้แย้งได้

สัญญาเชื่อมโยงหลายมิติ

การให้เครดิต เงินล่วงหน้า ปัจจัยการผลิต หรือการเหมาสวน ล้วนผูกพันเกษตรกรกับผู้รับซื้อรายเดิม และจำกัดเสรีภาพในการเลือกเวลา ช่องทาง และผู้ซื้อรายใหม่ในอนาคต

📄 กลไกเหล่านี้ไม่ถือเป็นการกระทำผิดกฎหมายในหลายกรณี แต่ให้ผลในทางเศรษฐกิจเทียบเท่ากับการกวดราคา

ความไม่สมมาตรของข้อมูลและผลต่อกลไกราคา

■ เกษตรกรไม่ทราบราคาปลายทางที่แท้จริง

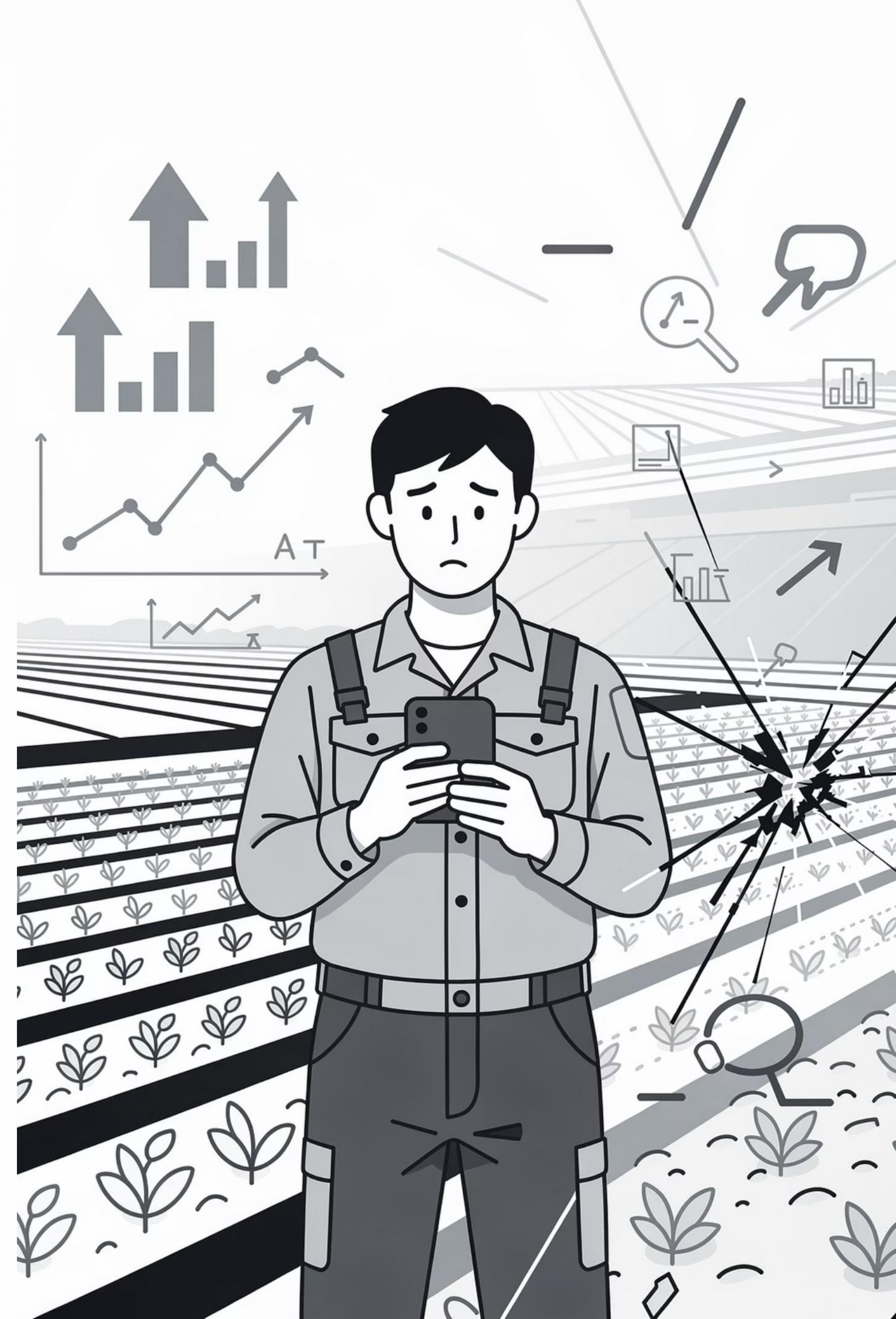
ช่องว่างระหว่างราคาหน้าสวนกับราคาปลายทางขาดความโปร่งใส ทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถประเมินมูลค่าที่เป็นธรรมได้

■ ไม่ทราบต้นทุนโลจิสติกส์และเงื่อนไขการหักลด

เงื่อนไขการ reject การ claim และการหักลดจากการคัดเกรดภายหลัง ล้วนถูกกำหนดโดยฝ่ายที่มีข้อมูลมากกว่า

■ กลไก Price Discovery ทำงานได้ไม่สมบูรณ์

เมื่อข้อมูลไม่สมมาตร ราคาในตลาดไม่สะท้อนต้นทุนและคุณค่าที่แท้จริง ทำให้การจัดสรรทรัพยากรคลาดเคลื่อนจากภาวะที่ควรจะเป็น

ความเสี่ยงจากมาตรการ SPS และตลาดปลายทาง

ความไม่แน่นอนของกฎระเบียบด้านสุขอนามัยพืชและสัตว์ (SPS) รวมถึงความเสี่ยงจากตลาดปลายทาง เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้ซื้อและผู้ส่งออกบางส่วนเพื่อความเสี่ยงล่วงหน้า และผลกระทบย้อนกลับมายังราคาหน้าสวน

การสุ่มตรวจและตีกลับสินค้า

ความไม่แน่นอนของผลการตรวจ
ณ ด่านส่งออกทำให้ต้องกันส่วน
เพื่อเสมอ

ความผันผวนของตลาด ปลายทาง

ความเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และ
ราคาในตลาดต่างประเทศสร้างความ
เสี่ยงที่ยากประเมิน

ต้นทุนการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

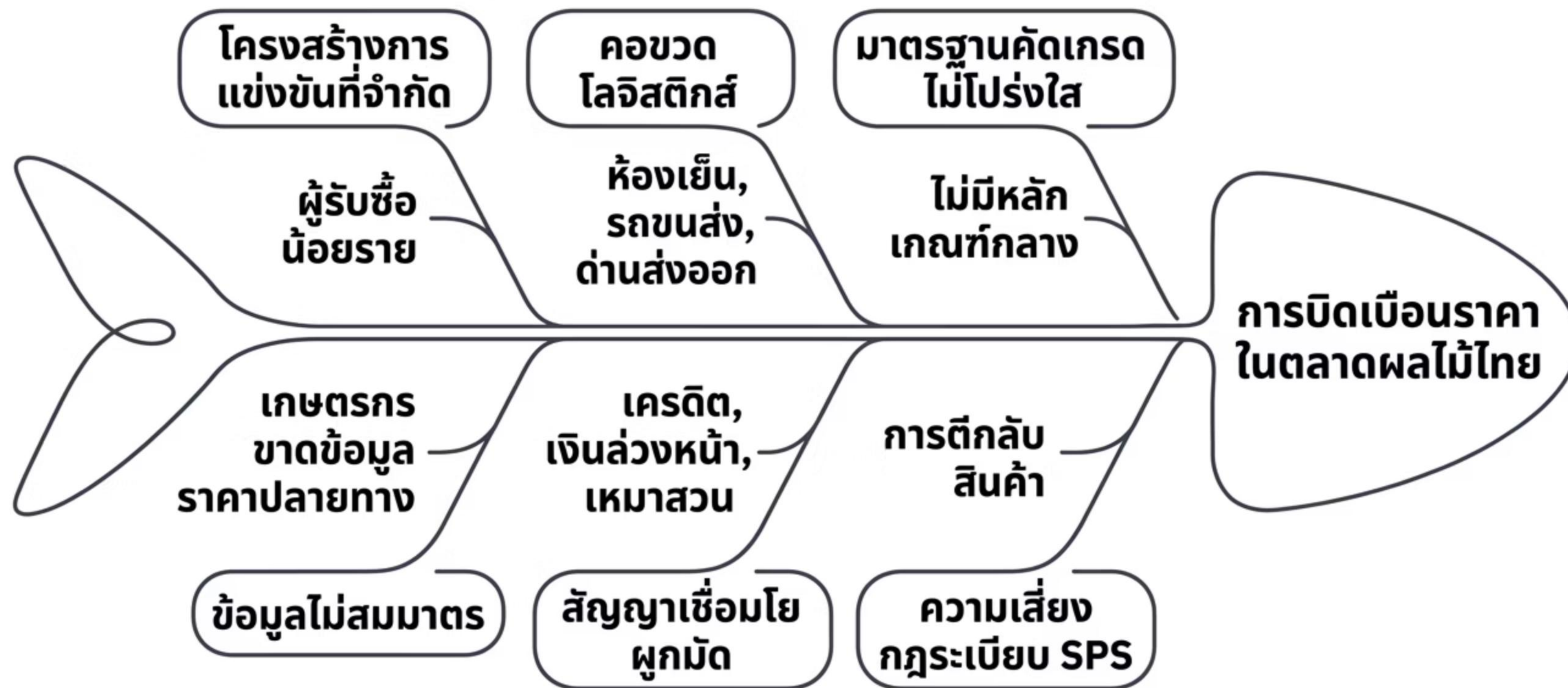
ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามมาตรฐาน
SPS และการรับรองต่างๆ ถูกผลัก
ย้อนกลับสู่ราคาหน้าสวน

ความเสี่ยงจากนโยบายการค้า

การเปลี่ยนแปลงนโยบายของ
ประเทศปลายทางสร้างความไม่
แน่นอนในการวางแผนการผลิต

สรุปรากเหง้าของการบิดเบือนตลาดผลไม้ไทย

การบิดเบือนราคาและการเกิดอำนาจตลาดในภาคเกษตรไทยมีรากเหง้าจากปัจจัยเชิงระบบที่ซับซ้อนหลายประการ ไม่ใช่เพียงจำนวนผู้เล่นในตลาด

นัยเชิงนโยบาย

บทบาทของภาครัฐที่เหมาะสม : เกินกว่าการควบคุมราคา

บทบาทของรัฐไม่ควรจำกัดเพียงการควบคุมราคา หรือการมองปัญหาในมิติของจำนวนผู้ซื้อผู้ขาย เท่านั้น แต่ต้องมุ่งออกแบบระบบตลาดให้โปร่งใส แข่งขันได้ และเป็นธรรม

แนวทางการออกแบบระบบตลาดเกษตรกรที่ดีขึ้น

สร้างความโปร่งใสด้านข้อมูลและราคา

พัฒนาระบบข้อมูลราคาที่เข้าถึงได้ง่าย ตรวจสอบได้ และทันเวลา เพื่อลดความไม่สมมาตรและส่งเสริม price discovery ที่เป็นธรรม

ลดขอบเขตโครงสร้างพื้นฐาน

ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์ที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้หลายเส้นทาง ลดการพึ่งพาผู้ให้บริการรายเดียว

ยกระดับมาตรฐานและระบบคัดเกรดกลาง

กำหนดมาตรฐานการวัดคุณภาพที่เป็นหนึ่งเดียวและตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันการใช้การคัดเกรดเป็นเครื่องมือบิดเบือนราคา

เพิ่มทางเลือกด้านการเงินและการตลาด

สร้างทางเลือกทางการเงินที่ไม่ผูกพันกับผู้รับซื้อรายเดิม เพื่อให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองและเสรีภาพในการเลือกตลาดมากขึ้น

ประโยชน์ของตลาดเกษตรกรที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3

กลุ่มผู้ได้ประโยชน์

เกษตรกร ผู้บริโภค และเศรษฐกิจโดยรวม
ล้วนได้รับประโยชน์จากตลาดที่โปร่งใสและมีการแข่งขัน

6

ปัจจัยบิดเบือนหลัก

โครงสร้างแข่งขัน คอขวดโลจิสติกส์ มาตรฐานคัดเกรด
ข้อมูล สัญญาผูกมัด และความเสี่ยงกฎระเบียบ

4

มิติการแก้ไขเชิงนโยบาย

ความโปร่งใส มาตรฐาน โครงสร้างพื้นฐาน และการเงิน
คือ สี่เสาหลักของการปฏิรูปตลาดเกษตร

**เป้าหมายสูงสุดของนโยบายตลาดเกษตร คือ การทำให้ระบบใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
ลดการบิดเบือน และสร้างการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมตลอดห่วงโซ่**

บทสรุป :

จากการวิเคราะห์สู่การออกแบบนโยบาย

เข้าใจ ไม่ใช่แค่ตำหนิ

ปัญหาอำนาจตลาดไม่ควร
ถูกอธิบายเพียงว่า
"ใครกดราคา" แต่ต้อง
วิเคราะห์ว่าเงื่อนไขเชิง
โครงสร้างใดทำให้เกิด
ความได้เปรียบ

ออกแบบ ไม่ใช่แค่ควบคุม

นโยบายที่ดีต้องออกแบบ
ระบบตลาดให้ทำงานได้ดีขึ้น
ไม่ใช่เพียงแทรกแซงราคาใน
ระยะสั้น

บูรณาการ ไม่ใช่แค่แยกส่วน

การแก้ไขต้องครอบคลุม
ทุกมิติ ทั้งข้อมูล
มาตรฐาน โครงสร้าง
พื้นฐาน และการเงิน
พร้อมกันอย่างเป็นระบบ

POLICY FRAMEWORK

AGRICULTURAL ECONOMICS

11 Pain Points → กลไกเศรษฐกิจ → Leverage Points

สรุปภาพรวมปัญหาเชิงโครงสร้างของภาคเกษตรไทย พร้อมวิเคราะห์กลไกตลาดที่ล้มเหลว และจุดคานงัดเชิงนโยบายสำหรับการปฏิรูป

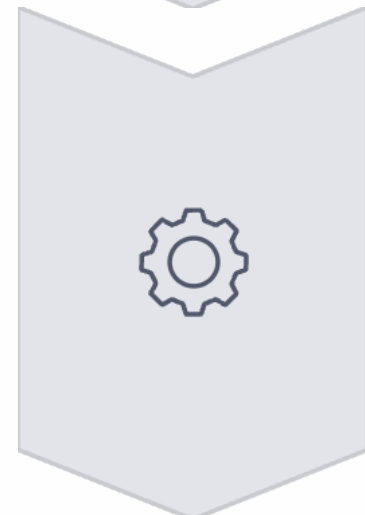
โครงสร้างการวิเคราะห์

กรอบคิดนี้เชื่อมโยง 3 มิติเข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นว่าปัญหาแต่ละด้านมีรากฐานจากกลไกตลาดใด และนโยบาย ควรเข้าไปแทรกแซงที่จุดไหนจึงจะมีประสิทธิภาพสูงสุด

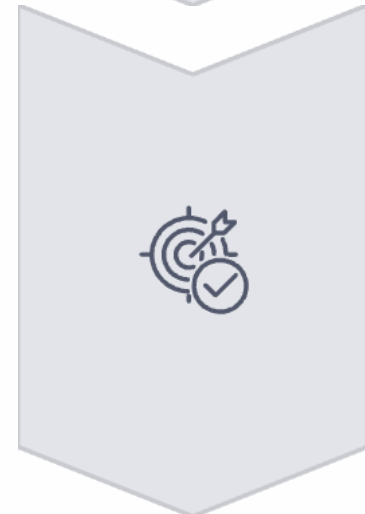
Pain Points

สิ่งที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง – อุปสรรคที่จุดรั้งผลิตภาพและรายได้ภาคเกษตร

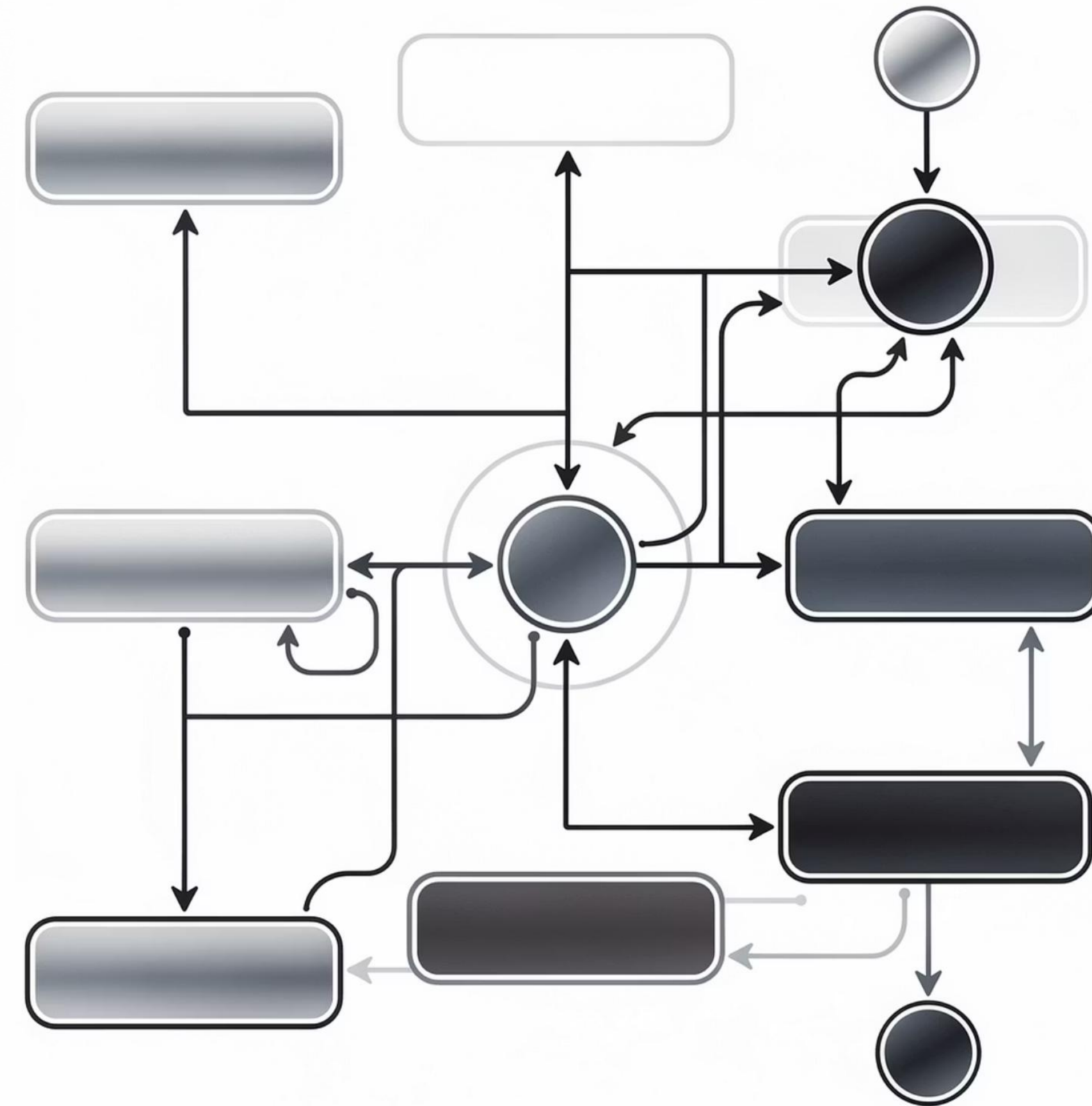
กลไกตลาด/สถาบัน

Market failures และ institutional failures ที่อยู่เบื้องหลังปัญหา – เหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ว่าทำไมตลาดจัดสรรไม่ได้

Leverage Points

จุดคานงัดเชิงนโยบาย – การแทรกแซงที่ตรงจุดเพื่อแก้ไข market failure และปลดล็อกผลิตภาพ

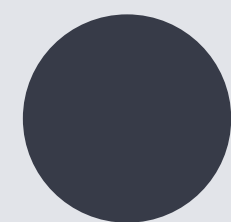
น้ำ (Water)

Pain Points

- Reliability ต่ำ – การส่งน้ำไม่แน่นอน
- Water productivity ต่ำ มุ่งปริมาณมากกว่ามูลค่า
- ความขัดแย้งในการจัดสรร
- สัญญาณ scarcity ไม่ครบ ราคาไม่สะท้อนต้นทุนจริง
- Externalities ด้านคุณภาพน้ำและ groundwater depletion

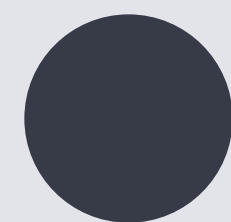
กลไกตลาดที่ล้มเหลว

- **Common-pool resource** – สิทธิไม่ชัด → overuse
- ราคาไม่สะท้อน scarcity cost → misallocation
- Missing insurance/risk market → risk premium สูง
- Information failure ด้านปริมาณ/ความพร้อม
- Negative externalities ไม่ถูก internalize

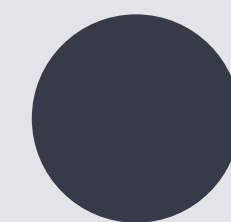
สิทธิน้ำชัดเจน

กำหนดสิทธิ+โควตา+รสนมาภิบาล
ระดับลุ่มน้ำ

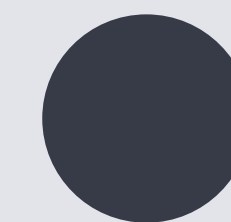
Price Signal

สร้างสัญญาณราคาภายใน
sandbox จัดสรรตาม
productivity

Risk Tools

Index insurance / contingent
finance เพื่อลด risk premium

Internalize Externalities

มาตรการคุณภาพน้ำ + incentives
รักษาแหล่งน้ำ

ดิน (Soil)

Pain Points หลัก

ดินเสื่อม → yield gap สูง, erosion ถูกละเลย, land capability mismatch, เพา/monoculture, ข้อมูลดินไม่สมบูรณ์, ตลาดบริการวิเคราะห์ดินบาง, externalities ด้าน PM 2.5 และมลพิษ

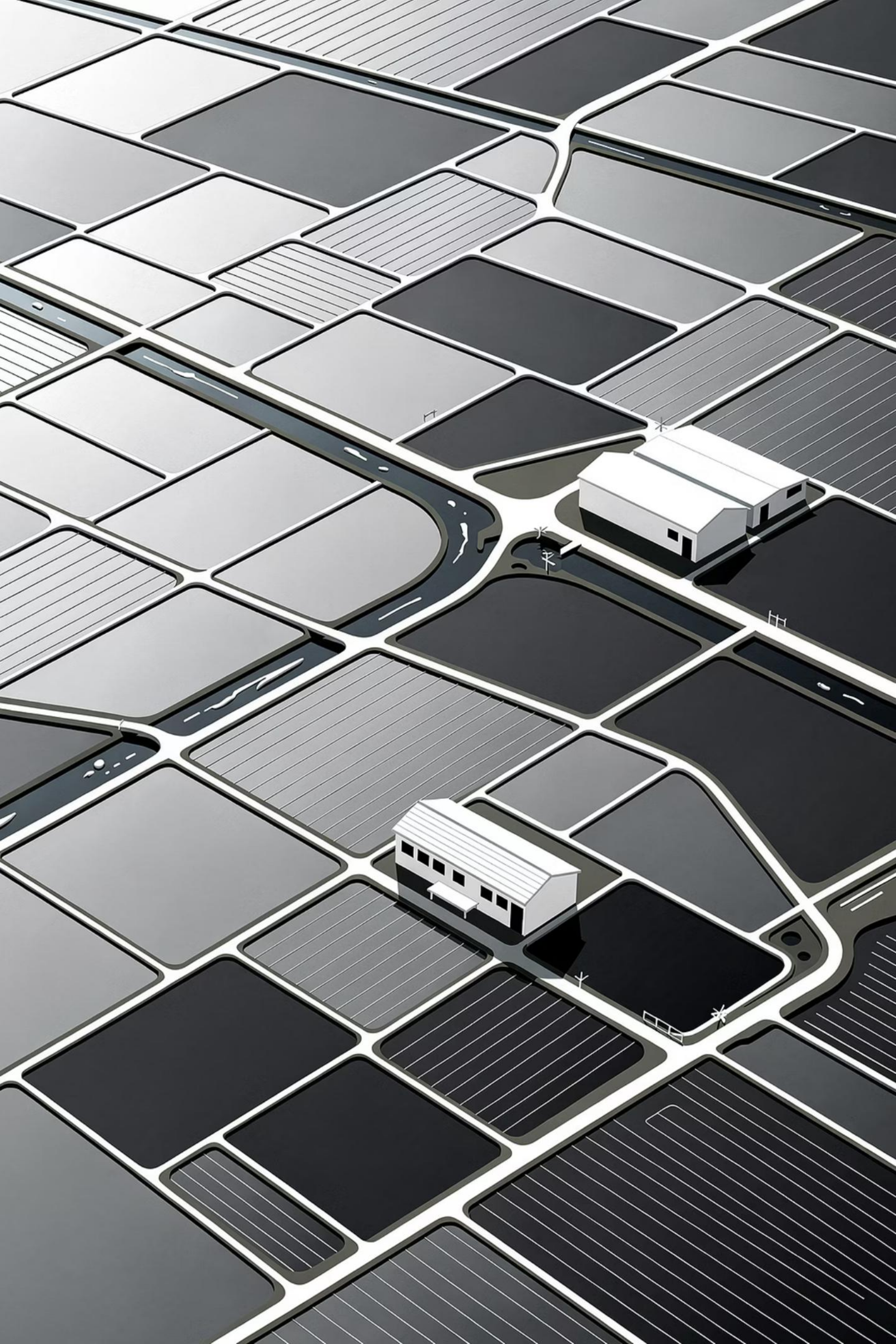
กลไกตลาดล้มเหลว

Natural capital depletion + discount rate สูงจากหนี้/tenure ไม่มั่นคง, information asymmetry, collective action failure (erosion/runoff), path dependence/monoculture lock-in, missing price for ecosystem services

Leverage Points

ทำให้การลงทุนฟื้นฟูฟื้นฟูดิน "คุ้มค่าในระยะสั้น" (ลด discount/เพิ่มความแน่นอนผลตอบแทน), ยกระดับข้อมูลดิน + บริการวิเคราะห์ให้เข้าถึงง่าย, จัดการดินแบบลุ่มน้ำ, สะท้อนต้นทุน externalities จากการเพา/erosion, ผูกมาตรการดินกับแรงจูงใจตลาด

03 ทรัพยากรพื้นฐาน

ที่ดิน (Land)

Pain Points & กลไกตลาด

แปลงเล็ก/กระจัดกระจาย ทำให้ **economies of scale** ไม่เกิด เครื่องจักร/บริการไม่คุ้ม

สิทธิ์/tenure ไม่มั่นคง → underinvest, liquidity stress → ตัดสินใจผิดพลาด, land-use misallocation → TFP ต่ำ

Urban conversion กับพื้นที่เกษตร
ศักยภาพสูง มี opportunity cost + externality

Leverage Points

- Cooperative management / land pooling / contracted operations เพื่อ scale
- ปรับสัญญาเช่า/สิทธิ์ใช้ประโยชน์ให้มั่นคง
- เครื่องมือสภาพคล่องเพื่อลดการขายที่ดินภายใต้แรงกดดัน
- ทะเบียนแปลง+สิทธิ์ (parcel+tenure registry) แก้ misallocation
- กฎระเบียบคัดกรองการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

แรงงาน (Labor)

Pain Points

สูงวัย/ขาดแคลน → productivity ต่ำ, mismatch อุปสงค์-อุปทาน, คนรุ่นใหม่ไม่เข้าสู่ภาคเกษตร, ตลาดแรงงานบางและเป็นฤดูกาล, แรงงานต่างชาติเป็นปัจจัยสำคัญ, structural transformation ยังไม่สมบูรณ์

01

กลไก: Human capital ต่ำ + matching friction

ทักษะไม่ตรงความต้องการ, ตลาดฤดูกาลบาง, เครื่องจักรแพง/indivisible ทำให้รายย่อยไม่คุ้ม → misallocation ทั้งระบบ

02

Leverage: เปลี่ยนจาก "ซื้อเครื่อง" เป็น "ใช้บริการ ASP"

สร้าง economies of scale ผ่านบริการเครื่องจักร, ปฏิรูปตลาดแรงงานรายพื้นที่เพื่อลด frictions

03

Leverage: Reskilling + Transition Pathway

เชื่อมโยงการย้ายแรงงานข้ามภาค, ระบบแรงงานต่างชาติ/สวัสดิการ, วัตถุประสงค์ productivity → รายได้ → GDP

ทุนและหนี้ (Finance & Debt Vulnerability)

Pain Points

Credit constraints + หนี้สูง → ตัดสินใจผิดพลาด, ระบบอิงหลักประกัน, risk premium สูง, ไม่รู้ ต้นทุน/ROI, debt overhang, distress sale, risk tools ไม่ครบ, interlinked markets ทำให้ lock-in

กลไกตลาดล้มเหลว

Imperfect credit market → credit rationing, misallocation of credit, debt overhang → underinvestment, internal information failure → private misallocation, interlinked markets → market power + lock-in

📄 **Leverage Points สำคัญ:** เชื่อมสินเชื่อกับ productivity/cashflow-based + data for underwriting, ผูกสินเชื่อกับ risk-sharing, สร้างระบบข้อมูล (บัญชีฟาร์ม/credit scoring), โปรแกรมจูงใจลงทุนเพิ่มผลิตภาพ, เพิ่มการแข่งขัน/ทางเลือกตลาดเพื่อลด lock-in

เทคโนโลยีและบริการ (Technology & Services)

Pain Points

- Adoption ต่ำ/ไม่สำเร็จ เข้าถึงยาก
- Context mismatch – ROI ไม่ชัด
- Diffusion ช้า → TFP ต่ำ
- ต้องพึ่ง ecosystem (ปัจจัย+บริการ+มาตรฐาน) → coordination failure
- ASP thin market, เทคโนโลยีแพง-ทุนสูง

กลไกตลาดล้มเหลว

Uncertainty + learning cost → risk aversion/underinvestment, diffusion failure ในพื้นที่เล็ก, complementarity/coordination failure, thin market, positive externality ยังไม่ถูก capture, irreversible investment + option value of waiting

Demo + MRV

ทำให้ ROI เทียบได้กับบริบทจริง
ลดความเสี่ยง

แพ็คเกจครบวงจร

ปัจจัย-บริการ-มาตรฐาน-ตลาด แก้
complementarity

ตลาด ASP หนา

รวมอุปสงค์/มาตรฐานบริการ
สร้างตลาดให้หนาขึ้น

รางวัล Externalities

Payments/credits/price premium + กลไกหลังการขาย

โลจิสติกส์-หลังเก็บเกี่ยว (Logistics & Post-Harvest)

Pain Points

Loss หลังเก็บเกี่ยวสูง, bottleneck ช่วงพัก, cold chain ไม่พร้อม, time-to-market สูง, คุณภาพระหว่างทางเสียหาย, ข้อมูลไม่ถูกบันทึก, food loss/waste เป็น externality

กลไกตลาดล้มเหลว

Capacity constraint → bottleneck pricing + fire-sale, asset specificity → underinvest (thin market), information asymmetry → adverse selection/discount, transaction costs สูง, network/systemic risk

Leverage Points

เพิ่ม capacity จุดคอขวด (packhouse/cold storage/transport), ทำคุณภาพ "ต้องวัด" (grading+sensors/traceability), รวมการบริหารจัดการ, มาตรฐานบรรจุ/ห่วงโซ่ความเย็น, เพิ่มความทนทาน (redundancy/backup)

08 ห่วงโซ่คุณค่า

มาตรฐาน/คุณภาพ/Traceability/MRV

Pain Points & กลไก

Compliance cost สูงโดยเฉพาะรายย่อย, MRV ไม่พร้อม, มาตรฐานซ้อนทับ/ไม่เข้ากัน, บางมาตรฐานไม่เป็นที่ยอมรับสากล, regulatory risk ต่อ export

กลไก: Credence goods ต้องพึ่งการรับรอง, principal-agent + information asymmetry, fixed cost barrier → market exclusion, thin certification market, measurement problem

Leverage Points

- ลด Fixed Cost รายย่อย
ระบบกลุ่ม/ตัวชี้วัดกลาง/เทคโนโลยีใหม่
- เพิ่ม Capacity ตรวจสอบ
Lab/auditor/third-party + SLA
- Interoperability
ลดมาตรฐานซ้อนทับ
- MRV Readiness
Data architecture, protocols, accreditation

โครงสร้างตลาด/การแข่งขัน/ราคา

Pain Points

Cobweb cycle ราคาผันผวนซ้ำ, market power/อำนาจต่อรองไม่สมดุล → ส่วนแบ่งไม่เป็นธรรม, grading ไม่โปร่งใส, missing markets (สินค้าตกเกรด/hedging), price pressure, shock โลกทำให้ผันผวน

1

นรก: Cobweb

Production lag + information lag → วงจรราคา, market power → asymmetric price transmission, information asymmetry → adverse selection

2

นรก: Missing Markets

Coordination failure, missing markets ทำให้ risk กระจุก, price distortion จาก externalities, systemic shock → volatility

3

Leverage: คาดการณ์+โปร่งใส

ระบบ early warning, ราคาโปร่งใส (มาตรฐาน/เครื่องมือวัด), เต็มตลาดที่ขาด: hedging/สินค้าตกเกรด

4

Leverage: อำนาจต่อรอง

เสริมอำนาจต่อรองผ่านการรวมกลุ่ม/สัญญาตรง, เพิ่มทางเลือกตลาดเพื่อลด lock-in

สภาพภูมิอากาศ/ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม

Pain Points

Systemic risk (แล้ง/น้ำท่วม/ร้อน), โครงสร้างพื้นฐานยังไม่รองรับ, ใช้ทรัพยากรเกินขีด, ความเสี่ยงขยาย cascading, ต้องทำร่วมกันแต่ติดสิทธิ์รายบุคคล, ตลาดประกัน/คาร์บอน/PES ไม่ครบ, externalities ไม่สะท้อนเต็มที่, transition risk

กลไก

Correlated/systemic risk, Knightian uncertainty → option value of waiting, collective action failure, missing markets, natural capital depletion, transition risk เป็น non-tariff barrier

วัดความเสี่ยง

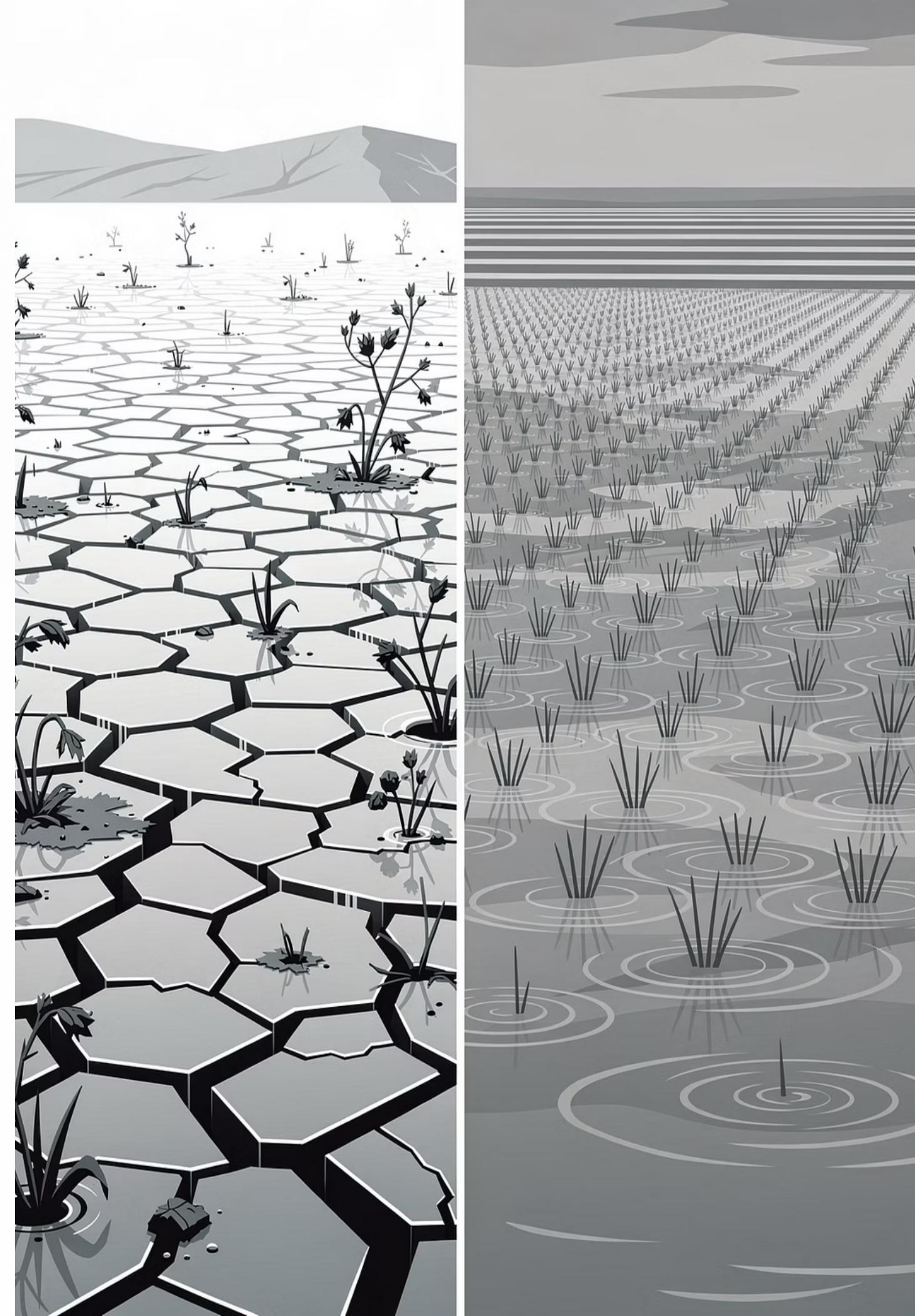
Hazard/exposure/vulnerability + early warning ทำให้ความเสี่ยง "วัดได้"

Risk Layering

Household–market–sovereign เพื่อกระจายความเสี่ยงทั้งระบบ

ตลาด/กลไกง่าย

คาร์บอน/PES พร้อม MRV, ธรรมชาติร่วมกัน, ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานปรับตัว

นโยบายบิดเบือน (Political Economy / Policy Distortions)

Pain Points

- Price distortion
- Moral hazard จากนโยบาย
- Misallocation
- Fiscal burden
- Expectation trap / regime uncertainty
- Time inconsistency

กลไกตลาดล้มเหลว

Policy distortion บิดเบือนสัญญาณราคา, **moral hazard** ลดแรงจูงใจเพิ่มผลิตภาพ, **time inconsistency** ทำให้คาดหวังการอุดหนุนต่อเนื่อง, **regime uncertainty** ทำให้เอกชนชะลอลงทุน, **fiscal crowding-out** เบียดบังลงทุนเพิ่ม TFP

Exit Rules to Break Expectations

Define transparent triggers and phased withdrawal.

Fiscal Rules for Investment

Protect productive spending with binding limits.

Targeted Conditional Support

Design time-bound aid tied to clear conditions.

Shift to Risk Management

Replace subsidies with insurance and safety nets.

จุดคานงัดสำคัญคือการออกแบบความช่วยเหลือที่ **"ไม่บิดเบือน"** (targeted, time-bound, conditional) พร้อมกลไก exit rules เพื่อทำลาย expectation trap และเปลี่ยนจากการอุดหนุนราคาไปเป็นเครื่องมือจัดการความเสี่ยง/รายได้ที่รักษาสัญญาณตลาด

ภาพรวม: 11 Pain Points × กลไก × Leverage

ตารางสรุปความเชื่อมโยงระหว่างปัญหา กลไกตลาดที่ล้มเหลว และจุดคานงัดเชิงนโยบายทั้ง 11 ด้าน

#	ประเด็น	กลไกตลาดหลัก	Leverage Point หลัก
1	น้ำ	Common-pool, missing price signal	สิทธิ์น้ำ + price signal + index insurance
2	ดิน	Natural capital depletion, lock-in	ลด discount rate + ข้อมูลดิน + internalize
3	ที่ดิน	Fragmentation, tenure insecurity	Land pooling + tenure registry
4	แรงงาน	Matching friction, thin market	ASP model + reskilling pathway
5	ทุน/หนี้	Credit rationing, interlinked markets	Cashflow-based lending + data
6	เทคโนโลยี	Coordination failure, uncertainty	แพ็คเกจครบวงจร + demo/MRV
7	โลจิสติกส์	Bottleneck, info asymmetry	Capacity + grading + traceability
8	มาตรฐาน	Fixed cost barrier, credence goods	ระบบกลุ่ม + interoperability
9	โครงสร้างตลาด	Cobweb, market power	Early warning + ตลาดโปร่งใส
10	ภูมิอากาศ	Systemic risk, missing markets	Risk layering + PES/carbon
11	นโยบายบิดเบือน	Moral hazard, time inconsistency	Targeted + exit rules + risk tools

จากการวิเคราะห์สู่การปฏิบัติ

ทั้ง 11 ประเด็น เชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้น — การแก้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อแรงงาน
คุณสมบัติเทคโนโลยี และทุกอย่างถูกกำหนดโดยโครงสร้างตลาดและนโยบาย การปฏิรูปจึงต้อง
มองเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ทีละจุดแยกส่วน

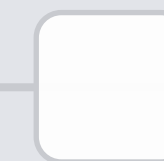
วัดให้ได้

ทำให้ปัญหาและผลลัพธ์ "วัดได้" ด้วยข้อมูลและ MRV

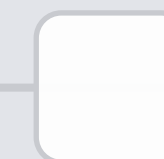
ราคาให้ถูก

สะท้อนต้นทุนจริงผ่าน price signal ที่ไม่บิดเบือน

รวมให้คุ้ม

สร้าง scale ผ่านการรวมกลุ่ม/pooling/ASP

เสี่ยงให้จัดการได้

Risk layering + insurance + contingent finance